

STYRDOKUMENT

Plan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2022–2025

Beslutad när	2021-12-15 § 276
Beslutad av	Kommunfullmäktige
Diarienummer	KSKF/2020:280
Ersätter	Eskilstuna kommuns plan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2017 - 2021
Gäller för	Samtliga nämnder och bolag som ingår i Eskilstuna Kommunföretag AB
Gäller fr o m	2022
Gäller t o m	2025
Dokumentansvarig	Direktören för Social hållbarhet

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett visst område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade. Om det ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska det beslutas av kommunfullmäktige i annat fall av berörd nämnd.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer samt vara tidsbegränsad. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige i annat fall av berörd nämnd.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer kan vara tidsbegränsade eller ej tidsbegränsade. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Uppföljning	Se under rubriken Mål och uppföljning
--------------------	---------------------------------------

Ämnesområde och bakgrund

Tillgänglighet är en mänsklig rättighet kopplad till delaktighet och demokrati. Men det är också samhällsekonomiskt lönsamt att verka för tillgänglighet. Ofta handlar det om relativt enkla insatser och små medel som gör att alla kan vara delaktiga i samhällets olika delar. Ett effektivt tillgänglighetsarbete påverkar folkhälsan genom att människor mår bättre, kan utbilda sig och få arbete och på andra sätt vara delaktiga i samhället.

Att öka tillgängligheten för olika grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning är en grundläggande förutsättning för att uppnå jämställdhet och jämlikhet i Eskilstuna kommun. Därmed är det viktigt att beakta tillgänglighetsperspektivet också i relation till andra maktordningar och diskrimineringsgrunder såsom socioekonomisk bakgrund, ålder och etnisk tillhörighet. Tillgänglighet är en del av den sociala dimensionen i hållbar utveckling. Det handlar om att skapa förutsättningar för att alla invånare i Eskilstuna ska kunna ha ett fungerande socialt liv där det finns service, mötesplatser och trygghet samt möjlighet till delaktighet och inflytande över vardagen oavsett funktionsförmåga.

I Folkhälsomyndighetens Nationella folkhälsoenkät 2020 svarade 21 procent att de har någon form av funktionsnedsättning. Förändringar i samhället reducerar funktionshinder men kan även öka dem i vissa fall. Ibland krävs särskilda lösningar för personer med funktionsnedsättning. Det är samtidigt viktigt att påpeka att anpassade åtgärder och lösningar som är nödvändiga för 10 procent av befolkningen, underlättar för 40 procent och gör det bekvämt för 100 procent. Universella lösningar såsom elektroniska dörröppnare, rymliga hissar och texter skrivna på ett enkelt och tydligt språk är därför att föredra. Arbetet för tillgänglighet berör och gynnar alla som lever och verkar i Eskilstuna kommun.

Invånare, brukare och kunder ska kunna ta del av kommunens lokaler och verksamheter på likvärdiga villkor. Kommunen som arbetsplats ska vara tillgänglig för medarbetare och arbetssökande. Utgångspunkten i all planering och genomförande av kommunens verksamheter är att människor är olika och har olika förutsättningar, behov och önskemål.

Tillgänglighetsfrågorna ska integreras som en naturlig del i det dagliga arbetet.

Plan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2022–2025

Övergripande mål

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning har rätt till god livskvalitet och hälsa vilket möjliggörs genom boende, sysselsättning, fritid och ett fullt deltagande i samhället på jämlika villkor. I Eskilstuna kommun ska alla människor ha förutsättningar att leva ett tryggt och självständigt liv och göra egna val.

1. Bemötande

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning upplever ett gott och respektfullt bemötande i kontakten med kommunens medarbetare.

2. Kunskap

Medarbetare har, i förhållande till sin profession, kunskap om funktionsnedsättningar, hur funktionshinder kan påverka delaktigheten för olika grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män.

3. Upphandling

Tillgänglighetskrav finns med vid upphandling. Beställarkompetens omfattar kunskap om funktionsnedsättningar och tillgänglighet.

4. Information och kommunikation

Det är enkelt att använda kommunens digitala tjänster och att ta till sig information i kommunens kanaler. Kommunens kanaler och digitala tjänster uppnår rådande tillgänglighetskrav och språket är vardat, enkelt och begripligt.

5. Fysisk miljö

Det är lätt att ta sig till och från kommunens verksamheter samt att använda de verksamheter, lokaler, bostäder och utemiljöer som kommunen erbjuder.

Utrymningsvägar vid brand eller annan olycka är tillgängliga för alla oavsett funktionsförmåga.

Kommunen verkar genom information för att privatägda, publika lokaler blir tillgängliga i så stor uträkning som det är möjligt. Detsamma gäller vid privatägd ny- och ombyggnation av privatägda flerfamiljshus.

6. Utbildning

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning får de resurser de behöver för att kunna utvecklas så långt det är möjligt och att genomföra de utbildningar för både barn och vuxna som kommunen erbjuder.

7. Arbete och sysselsättning

I Eskilstuna finns goda möjligheter till arbete alternativt meningsfull sysselsättning för kvinnor och män oavsett funktionsförmåga.

Alla chefer arbetar löpande och systematiskt för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter på arbetsplatserna inom Eskilstuna kommunkoncern.

Alla arbetsplatser inom kommunkoncernen arbetar med aktiva åtgärder för likabehandling.

8. Fritid

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning har möjlighet till en aktiv fritid och deltagande i kultur- och idrottslivet. Offentligt finansierad idrotts- och kulturverksamhet är tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga.

9. Stöd, service och tjänster

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning har tillgång till en tillgänglig bostad och stödinsatser efter behov.

Respekt för individens önskemål och självständiga val samt full delaktighet i samhället präglar både utformning och utförande av insatser.

10. Digitalisering

Eskilstuna kommun säkerställer att personer med funktionsnedsättning kan vara digitalt inkluderade och delaktiga i samhället. Genom kunskap om och tillgång till digital teknik ökar möjligheten att leva ett tryggt och självständigt liv.

Gällande lagstiftning och annan styrning

Nationella lagar och föreskrifter

Det är starkt uttalat i den svenska lagstiftningen att samhället ska göras tillgängligt och användbart för alla oavsett funktionsförmåga och det finns flera lagar, riktlinjer och föreskrifter som direkt berör arbetet med tillgänglighet. Exempel på lagar är Arbetsmiljölagen, Diskrimineringslagen, Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, Lagen om stöd och service, Plan- och bygglagen, Skollagen, Socialtjänstlagen, Språklagen och Lagen om digital tillgänglighet till offentlig service.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om Enkelt avhjälpna hinder (HIN) samt Tillgänglighet på allmänna platser (ALM) är gällande i arbetet med tillgänglighet.

Agenda 2030

Att ingen ska lämnas utanför är en av de övergripande principerna i Agenda 2030 som FN:s generalförsamling antog 2015. Det är både en förutsättning och ett mål för hållbar utveckling. Flera av de 17 hållbarhetsmålen med delmål lyfter specifikt fram flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Det gäller främst mål som rör sysselsättning, utbildning, ojämlikhet, hållbara städer och samhällen samt de mål som handlar om genomförande och globalt partnerskap.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

2009 beslutade kommunfullmäktige att Eskilstuna kommun ska följa FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. De allmänna principerna redovisas i artikel 3 och är:

- respekt för människors värde och självbestämmande
- icke-diskriminering
- fullständigt och faktiskt deltagande i samhället
- respekt för att alla personer med funktionsnedsättning är olika precis som alla andra
- lika möjligheter
- tillgänglighet
- jämställdhet mellan kvinnor och män
- respekt för den löpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning

Regeringens strategi för funktionshinderpolitiken

De nationella målen för funktionshinderpolitiken slogs fast år 2000. Målen är ständigt aktuella och har ingen bortre tidsgräns.

De är:

- samhällsgemenskap med mångfald som grund
- samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Inriktningen på arbetet ska vara att

- skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande
- förebygga och bekämpa diskriminering
- identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning

Förhållande till redan fattade politiska beslut

I enlighet med gällande lagstiftning som tas upp ovan är utgångspunkten att kommunens mål ska gälla alla flickor och pojkar, kvinnor och män oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Följande styrdokument ger vägledning i arbetet med tillgänglighet och särskilt viktiga för att uppnå detta är:

- Eskilstunas Vision
- 4-åriga strategiska mål och 4-åriga processmål
- Nämndernas och bolagsstyrelsernas årliga åtaganden
- Idrottspolitiska planen
- Kulturpolitiska planen
- Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet
- Plan för jämställdhet
- Kommunikationspolicy för Eskilstuna kommun
- Eskilstunas program för digital transformation
- Anvisningar för service och tillgänglighet – Eskilstuna kommuns servicemodell

Definition av begrepp

Funktionsnedsättning

En persons nedsättning av fysisk, psykisk, intellektuell, kognitiv, emotionell eller sensorisk funktionsförmåga, vilken uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd eller sjukdomar kan vara livslånga eller tillfälliga.

Många av oss har någon form av funktionsnedsättning. En nedsättning syns inte alltid utanpå.

Funktionshinder

Det hinder som samhället utgör på grund av en persons funktionsnedsättning. Det betyder att omgivningen är otillräcklig på något sätt. Det är miljön som blir ett funktionshinder i de fall den blir en begränsning för personer med funktionsnedsättning. En person som använder rullstol blir funktionshindrad när det saknas ramp för att ta sig in i en byggnad. En person med födoämnesallergi blir funktionshindrad om det inte finns alternativa val i lunchmenyn i matsalen.

Funktionsvariation

Alla människor har olika sätt att fungera, fysiskt och mentalt. Begreppet funktionsvariation används ofta i avdramatiserande syfte av organisationer som verkar för de som exempelvis fysiskt eller kognitivt avviker från normen och därmed riskerar att diskrimineras. Begreppen funktionsvariation

och funktionsnedsättning är inte synonyma. En vanlig kritik mot att byta ut ordet funktionsnedsättning mot funktionsvariation är att det riskerar att förminska de hinder och behov som finns. I samråd med Rådet för funktionsrättsfrågor har Eskilstuna kommun därför valt att använda begreppet funktionsnedsättning i denna plan.

Funktionsrätt

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning har rätt till självbestämmande och full delaktighet i livets alla delar. Begreppet funktionsrätt innebär att fokus flyttas från hinder, tillgänglighet och särskilda lösningar till principen om mänskliga rättigheter och ett universellt utformat samhälle. Det innefattar rätten att kunna fungera i olika situationer oavsett funktionsnedsättning och vilka hinder som finns inom olika samhällsområden. Alla har rätt till en fungerande vård, en fungerande skola, ett fungerande arbetsliv och så vidare. Begreppet kan användas både i dagligt tal, relaterat till en enskild vardaglig situation, men också i ett politiskt sammanhang för att beskriva den gemensamma rätten för olika grupper.

Tillgänglighet

Tillgänglighet kan indelas i organisatorisk, fysisk, social, psykisk, kommunikativ och ekonomisk tillgänglighet. Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för personer med funktionsnedsättning. Det gäller lokalers fysiska beskaffenhet, tillgången till information och ett bra bemötande. Att arbeta med tillgänglighet innebär att vi till exempel gör både information och fysisk miljö användbar för alla.

Universell utformning

Principen universell utformning innebär ett sätt att skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt från början. Att ta fram lösningar för exempelvis byggnader, IT-system, och transporter som fungerar för fler handlar i stor utsträckning om att arbeta medvetet från början. En process som utgår från universell utformning leder i slutändan till mer tillgängliga lösningar. Framför allt leder det till att generella lösningar fungerar för fler och att behovet av individuella lösningar riktade till personer med funktionsnedsättning minskar.

Beredning

Den reviderade planen för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ersätter Eskilstuna kommuns plan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2017 – 2021 som antogs av kommunfullmäktige den 9 februari 2017.

Planen har reviderats i samverkan med kommunens råd för funktionsrättsfrågor. Planen fastställs av kommunfullmäktige.

Ansvar och organisation för tillgänglighetsarbetet

Alla medarbetare i kommunen har ett ansvar att bidra till att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning förverkligas. För att nå målen krävs en god samverkan och samarbete både internt inom kommunkoncernen och externt med föreningar, organisationer, myndigheter och företag.

Det övergripande samordningsansvaret ligger hos kommunledningskontoret. Kommunala rådet för funktionsrättsfrågor är ett samrådsorgan.

En eller flera samordnare/motsvarande med tillgänglighet som en del av sitt uppdrag ska finnas på varje förvaltning och i varje bolag. De ska på förvaltningsledningens uppdrag driva på och samordna tillgänglighetsarbetet i dess verksamheter.

Nuläge och behovsanalys

Många åtgärder genomförs kontinuerligt och förutsättningarna och möjligheterna för personer funktionsnedsättning förbättras ständigt. Det kan dock samtidigt konstateras att arbetet inte i tillräckligt stor utsträckning sker på ett systematiskt sätt ute i verksamheterna. Kartläggning av nuläge och behov, uppföljning av verksamheternas resultat och kvalitet för relevanta grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning, samt utvärdering av genomförda insatser sker inte i tillräckligt stor omfattning. Det innebär bland annat att relativt enkla åtgärder som spelar stor roll för människor med funktionsnedsättning uteblir.

Det finns också behov av att kartlägga hur tillgängliga kommunens verksamheter är samt hur tillgänglighetsarbete bedrivs idag i förvaltningar och bolag. Både extern och intern information om kommunens tillgänglighetsarbete behöver utvecklas. Kunskap och kompetens inom området behöver öka i verksamheterna, både ur ett verksamhets- och ett arbetsgivarperspektiv.

Mål och uppföljning

Varje nämnd och styrelse ska bryta ner planens övergripande mål i årliga åtaganden som redovisas i kommunens delårs- och årsbokslut. Åtagandena ska vara kopplade både till ett verksamhets- och ett arbetsgivarperspektiv.

En viktig grund för förbättring av verksamhetens resultat och kvalitet är att där det är relevant belysa utvecklingsbehov för olika grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. För att göra det krävs bland annat att uppföljningar är indelade i relevanta kategorier till exempel

typ av funktionsnedsättning, ålder, utbildningsnivå, socioekonomisk och etnisk bakgrund.